

**АДАптиРАНА УЧЕБНА ПРОГРАМА
ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА ЗА IV КЛАС
ЗА ОБУЧЕНИЕ НА ДЕЦАТА НА БЪЛГАРСКИТЕ ГРАЖДАНИ В ЧУЖБИНА**

I. Общо представяне на учебната програма

В четвърти клас обучението по български език и литература за обучаваните в чужбина се съобразява с постигнатото от учениците по отношение овладяването на български език като средство за общуване. Наред с това се вземат под внимание възможностите на четвъртокласниците да обобщават и систематизират наученото, да изпълняват самостоятелно конкретни езикови и речеви задачи, да правят с помощта на готови образци самопроверка и самооценка. Обучението по български език и литература се реализира в четвърти клас като съставна част от езиковото и литературното обучение в културно-образователната област „Български език и литература” в системата на общообразователната подготовка.

Учениците от четвърти клас на българските училища в чужбина продължават да овладяват български език като средство за общуване в различни комуникативни ситуации. Задълбочават се и се систематизират техните знания за основни единици в езиковата система на българския език, за правила и норми, задължителни при използване на книжовния му вариант в речевата практика, за варианти на езиков изказ, които представят богатите възможности на езика за общуване.

Езиковата компетентност, която се овладява в четвърти клас, е основа за овладяване и реализиране на комплекс от комуникативни умения за създаване и реализиране в речевата практика на различни по комуникативна цел и по вид текстове.

Общуването с художествени произведения, представящи най-интересното от класическата българска и чужда литература за деца, се ориентира към обогатяване на представите за образно-емоционалното съдържание на литературната творба, към активизиране на емоционалната съпричастност при нейното четене, към подържане и стимулиране на интереса към образи и послания на художествения текст, към обогатяване на личния нравствен и емоционален опит чрез възприемане и разбиране на поведението и мотивите на литературния герой, към овладяване на основни особености на художествения текст и тяхното пренамиране в образната система на изучаваните литературни и фолклорни творби.

Обучението по български език в четвърти клас е насочено към овладяване на социокултурни и езикови компетентности, предпоставка за активно участие в речево общуване на български език. То има подчертано изявена практическа насоченост и се реализира чрез изпълнение на разнообразни по цел и алгоритми образователни задачи. Разширяват се възможностите за изява на самостоятелност, за избор и неговото обосноваване, за анализ на наблюдавани езикови явления, за сравняване и обобщаване на овладени знания и умения.

Обучението по български език се организира в 31 седмици годишно и 3,5 седмично.

Учебните часове се разпределят, както следва:

- езиково обучение – 1,5 часа седмично (два часа през седмица);
- литературно обучение – 1 час седмично;
- формиране на комуникативно-речеви умения – 1 ч. седмично.

II. Цели на обучението по български език и литература в четвърти клас

Обучението по български език и литература в четвърти клас цели учениците, които се обучават в чужбина, да затвърдят уменията си за общуване на български език, като задълбочат и систематизират знанията си по езика и усъвършенстват езиковите и комуникативните си компетентности - условие за успешно, самостоятелно и вариативно използване на книжовния вариант на българския език в речевата практика.

Тази основна цел включва:

- усъвършенстване на уменията на учениците да четат правилно, с подходящ темп и подходяща интонация, с разбиране на прочетеното и подбиране на необходима информация във връзка с въпрос, тема, позната и непозната информация;
- усъвършенстване на езиковата компетентност чрез задълбочаване и систематизиране на знанията за основни езикови единици в системата и структурата на българския език, за правоговорни, правописни, пунктуационни и граматични норми на книжовния език;
- усъвършенстване на лексикалната компетентност за целенасочен, правилен и целесъобразен избор на лексикални единици в съответствие с конкретна тема и комуникативна ситуация;
- усъвършенстване на синтактичната компетентност за съставяне и употреба на изречения в различни синтактични варианти съобразно изискванията на конкретна тема и комуникативна ситуация;
- затвърдяване и усъвършенстване на уменията за възприемане на образно-емоционалното съдържание на художествени текстове, различни в жанрово отношение, и за осмисляне на посланията, представени чрез образната система на творбата, за свободно споделяне на впечатления, породени от художественото произведение, за самостоятелно четене на художествени и научнопопулярни текстове и умения за самостоятелен избор на текстове за четене;
- усъвършенстване на комуникативната компетентност за създаване на различни по вид и комуникативна цел текстове (диалози, преразкази, съчинения, разсъждения), които са съобразени с конкретна комуникативна ситуация и цел на общуването;
- затвърдяване и усъвършенстване на уменията за учене, развитие на мисленето, паметта и въображението, на познавателните интереси и творческите способности на четвъртокласниците;
- обогатяване на субективния опит, свързан с представите за характера на човека, за неговото поведение и за взаимоотношенията между в семейството или в малка общност.

III. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ		IV. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ (теми, понятия, контекст и дейности, междупредметни връзки)			
колона 1.	колона 2.	колона 3.	колона 4.	колона 5.	колона 6.
Ядра на учебно съдържание	Очаквани резултати на ниво учебна програма - стандарти	Очаквани резултати по раздели (обучение по български език, литературно обучение, формиране на комуникативно-речевни умения)	Основни нови понятия	Контекст и дейности	Възможности за между-предметни връзки
I. Български език Ядро 1: Социокултурни компетентности	Стандарт 1: Разказва, описва, задава въпроси, дава отговори, като използва уместно езикови средства, характерни за ситуацията на общуване, съобразно участниците в нея, темата, целта и условията.	1. Обучение по български език Ученикът може да: - образува нови думи самостоятелно или с подадени представки и наставки, като променя морфемния състав на думите, и да ги употребява правилно според лексикалното им значение; - разбира лексикалното значение на съществителни и прилагателни имена, на глаголи, числителни имена и наречия и умее да ги съотнася по смисъл; - свързва лексикалното значение на думите с граматичната им форма; - съотнася изучени езикови единици към съответно езиково равнище; - съотнася родово и видово понятие (изречение: просто и сложно; съобщително, въпросително, подбудително,		На учениците се дава възможност да: -наблюдават, из-следват и откриват характерни признаци на изучавани езикови явления; - четат и определят ключови думи в определения и обяснения за езикови явления, конструират самостоятелно такива обяснения; -разпознават езиково явление и негови граматически признаци, като ползват готов алгоритъм или самостоятелно ; - свързват своите знания с конкретни примери за езиковото явление;	Тематични връзки за натрупване на лични впечатления, възприятия, представи, за тяхното конкретизиране , за възприемане и разбиране на нова информация, необходима за реализиране на дейности в обучението по български език и литература - с всички учебни предмети;

		възклицателно); - заменя или променя думи , като променя или без да променя смисъла на изречението;			
Ядро 2: Езикови компетентности	<p>Стандарт 1: Отрива синоними и антоними.</p> <p>Стандарт 2: Показва многозначността на дума чрез употреба в различен контекст.</p> <p>Стандарт 3: В речта си използва в</p>	<p>- разпознава синоними, различава нюанси в лексикалното им значение; -разпознава и образува сродни думи, различава ги по лексикално и граматично значение; - разпознава антоними и може да ги употребява в изречения за противопоставяне на смисъл; - различава производни и непроизводни думи, може да образува производни думи и да ги употребява според лексикалното им значение и смислов контекст; - владее лексикалното значение на</p>	<p>производни и непроизводни думи</p> <p>еднозначни и многозначни думи</p> <p>пряко и преносно значение</p>	<p>-свързват граматичното и лексикалното значение на думите; - сравняват изучени езикови явления и обосновават техни прилики и разлики по конкретни показатели; - правят морфологичен , морфемен и синтактичен анализ;</p> <p>-правят правописен анализ, като ползват овладените правописни норми; - обясняват</p>	<p>Връзки на ниво знания и разбиране – за пренос на знания при овладяване на обобщена представа за изучавани понятия по български език и литература: -число, част, цяло (математика); - научнопопулярен текст, информация,</p>

	<p>определен обем синтактичните ресурси на езика: служи си с различни по цел на изказване и по състав изречения; използва различни словоредни варианти.</p>	<p>определен обем еднозначни и многозначни думи и може да ги употребява точно според смислов контекст; -различава пряко и преносно значение на думите и може да ги употребява целесъобразно според целта на речевото общуване; - разпознава видовете изречения като смислово и интонационно завършена езикова единица, може да го обозначи според правилата в текст или извън него; - разпознава видовете изречения по цел на общуване и по състав, може да ги образува в различни синтактични варианти и да ги употребява целесъобразно в диалог или друг текст според изискванията на контекста и ситуацията на общуване; - разбира разликата между просто и сложно изречение и може да ползва готов алгоритъм за тяхното разпознаване; - образува сложно изречение, като ползва предложени от учителя варианти за свързване на простите изречения, избирайки ги</p>	<p>просто изречение</p> <p>сложно изречение</p> <p>подлог сказуемо</p>	<p>наименование то на езиковото явление; - образуват нови думи чрез преобразуване на звуковия и морфемния състав; - задават въпроси по езиков материал; - пишат под диктовка; - обясняват изпълнението на езикова или речева задача с помощта на готов алгоритъм;</p> <p>- трансформират (преобразуват) езикови явления по граматическа форма, по граматическо значение (единствено в множествено число и обратно; съществителни и имена в глаголи и обратно и др.);</p>	<p>твърдение, доказателство (математика, човек и общество, човек и природа); -картина, елементи на картина, форма, цвят, нюанс, разположение в пространството (изобразително изкуство); -ригъм (музика); - движение, поза (физкултура и спорт); -операция, последователност на операции (домашен бит и техника);</p>
--	---	---	--	--	---

		според смислов контекст; - разбира функциите на подлога и сказуемото в изречението, умее да ги разпознава и да ги употребява в различни синтактични варианти (словесни, словоредни);			
Ядро 4: Социокултурна и езикова компетентност: Писмено общуване	<p>Четене Стандарт 1: Чете на глас гладко, с адекватна интонация и темпо, правилно поставя паузите; доказва, че е разбрал прочетеното.</p> <p>Стандарт 2: Чете на ум и доказва, че е разбрал основния смисъл на прочетеното.</p> <p>Стандарт 4: Служи си с учебни речници.</p> <p>Писане Стандарт 1: Владее основни норми на графичната и писмената система на българското писмо: пише четливо; пише</p>	<p>- чете с подходяща интонация видове изречения по цел на общуване и по състав;</p> <p>- разбира думата като езикова единица извън изречението с нейното лексикално и граматично значение, в изречението с нейната служба и като звуков състав и звукова структура;</p> <p>-сътнася думата към нейно определение в тълковния речник;</p> <p>-чете и разбира езикова информация и логически я преработва (открива ключови думи, задава въпроси, чете подборно, преразказва);</p> <p>-използва готови алгоритми за изпълнение на езикови и речеви задачи;</p> <p>- ползва правописен речник за проверка на правописа на думи;</p> <p>-прави звуково-буквен анализ и при писане кодира правилно</p>	<p>твърди и меки съгласни</p> <p>степенуване</p>	<p>- самостоятелно подбират конкретни примери за изучавано езиково явление;</p> <p>- съотнасят езикови явления по смисъл, по форма, по състав;</p> <p>-работят с информация в схеми, таблици за сравнение и систематизират не на знанията;</p> <p>- попълват колективно или самостоятелно таблици, схеми;</p> <p>- съставят диалози, кратки устни текстове, като прилагат в речевата си практика овладените правописни, граматични и синтактични знания и умения;</p> <p>- подбират думи или</p>	<p>Връзки на ниво образователни дейности – за реализиране на овладени в обучението по български език и литература умения за:</p> <p>-отговор на въпрос;</p> <p>- задаване на въпроси;</p> <p>- подробно и кратко преразказване;</p> <p>- споделяне на впечатления;</p> <p>- общуване: устно и писмено, чрез диалог, монологично;</p> <p>общуване в група;</p> <p>-оцветяване, илюстриране,, рисуване;</p> <p>- алгоритми за извършване на конкретна учебна дейност;</p> <p>- смислова характеристика на съобщителни и въпросителни изречения в обучението по математика, човек и общество, човек и природа, изобразително</p>

	<p>правилно думи с правописни особености; владее основната употреба на пунктуационните знаци; отделя изреченията в текста, като означава началото и края им; пише разделно думите без собствено ударение.</p>	<p>звучащата реч; - различава твърди и меки съгласни, изговаря правилно думи, съдържащи меки съгласни; - знае предназначението на буквите Я, Ю и съчетанието ЪО, пише правилно думи, съдържащи меки съгласни; - разпознава в дума звукова промяна, свързана с изговора и писането на неударени широки и тесни гласни, звучни и беззвучни съгласни, струпани съгласни; - знае и прилага правописни правила за изговор и писане на съществителни и прилагателни имена с непостоянно Ъ; на прилагателни имена и наречията – с Н или НН; на глаголи в 1 и 3 л. ед. и мн. ч. с ударение на последната сричка; на глаголи в 1 л. ед.ч. и 1 л. мн.ч.; -различава степенувани и нестепенувани форми на прилагателни имена и наречия, може да ги образува и пише правилно; - пише слято наречия, образувани от други наречия; - умее да членува подлога с пълен определителен член: - ЪТ, - ЯТ и</p>	<p>членуване</p> <p>сложни думи</p> <p>мин.несв. време</p> <p>наречие</p>	<p>изречения според смисъла на изречението и контекста;</p> <p>- пишат изречения, словосъчетания, кратки преразкази и съчинения, като прилагат в речевата си практика овладени правописни, граматични и синтактични знания и умения; - съотнасят родови и видови понятия във връзка с изучаваните езикови явления; - самостоятелно или по групи, с указания от учителя или без тях изпълняват езикови задачи за самоконтрол и самопроверка;</p> <p>-редактират правописни и стилни грешки, като</p>	<p>изкуство, музика, физкултура и спорт;</p> <p>Връзки на ниво - овладяване на умения за резултатно участие в учебна дейност: -за разбиране на учебни задачи; - за извършване на предвидени за изпълнението на учебната задача учебни действия според техния алгоритъм; - за осъзнаване на резултатите от изпълнението на учебна задача; - за работа с учебника; - за чувстване на удовлетвореност от активно участие в изпълнението на учебни задачи; - за наблюдение, анализ, сравнение, обобщение;</p>
--	---	---	---	---	--

		<p>други думи в изречението с кратък член: - а, - я;</p> <p>- може да членува същ.имена от ж.р. –ТТ и да разграничава членуването на същ.имена от м.р., завършващи на – Т;</p> <p>- пише правилно съществителни собствени имена;</p> <p>- образува правилно граматични форми на числителното име ЕДИН, на числителните редни имена и ги употребява правилно, като ги съгласува или членува;</p> <p>-познава двете форми на числителните бройни имена и числителните редни имена и ги употребява по свой избор;</p> <p>- познава сложни думи и ги образува и пише правилно;</p> <p>- владее правилата за пренасяне на думите на нов ред и може да ги прилага при писане на текст;</p> <p>- пише разделно в изречението думи, които нямат собствено ударение;</p> <p>- владее обобщена представа за морфемния състав на думите и пише правилно изучените морфемии;</p> <p>- образува граматични форми на същ. и прил. имена, на глаголи, местоимения и</p>	<p>числителни имена</p> <p>числителни бройни</p> <p>числителни редни бройна форма за множествено число на съществителни имена</p> <p>запетая</p>	<p>ползват готов алгоритъм;</p> <p>- участват в определена роля в работата на група за изпълнение на конкретна езикова или речева задача;</p> <p>- събират езиков материал от учебни помагала, учебни речници и други материали по конкретен въпрос или за конкретна учебна задача;</p> <p>- проектират и изработват по групи нагледни материали за изучаването на конкретно езиково явление;</p> <p>-правят свой правописен речник на думи с правописни особености, при които допускат най-често грешки;</p> <p>- с едно или няколко изречения си водят бележки по прочетено или чуто обяснение, разсъждение, съобщение;</p>	<p>Връзки на ниво – овладяване на учебно поведение – за осъзнаване, възприемане и прилагане на училищни изисквания, свързани с поведението в клас и в училище, с учебната работа чрез стимулиране на самостоятелността, на емоционалната съпричастност, на самоконтрола и самооценката, чрез преодоляване на неустойчивостта и дистанцирането от учебната работа, чрез поощрение и добронамереност към постигнатото и усилията на всяко дете.</p>
--	--	--	--	---	--

		<p>числителни имена и ги употребява в речта си;</p> <ul style="list-style-type: none"> - образува форми за всички лица и числа на сег., мин.св, мин.несв, и бъд. време и ги употребява в речта си; - пише правилно видовете изречения по цел на общуване; - разбира прилики и разлики между ми.св. и мин.несв. вр. и умее да ползва готов алгоритъм за различаването им; -преобразува глаголни форми за промяна на глаголно време; - разпознава глаголните форми на спомагателния глагол СЪМ, образува ги и ги използва в речта си; - разбира граматичното значение на наречието, разграничава го от формите за ср.р. на прил. име, като ползва готов алгоритъм; -разбира граматичното значение на числителните имена, различава числителни бройни и числителни редни, образува техни форми и ги употребява в речта си; - употребява след числителни имена бройна форма за множествено число на съществителни имена, назоваващи 			
--	--	---	--	--	--

		<p>предмети</p> <ul style="list-style-type: none"> - използва запетая при писане на сложни изречения, когато връзките са : и, или, а, но, ала, че, макар че, за да, който, която, което, които, защото, когато, където); - разпознава правописна грешка, прави поправка и я обосновава; - разбира същността на редактирането и прилага готов алгоритъм за отстраняване на правописни и стилни грешки (порочни повторения, неточно употребени думи, недовършени или неясни по смисъл изречения. 			
I. Литература		2. Литературно обучение			
Ядро 1: Социокултурни компетентности	<p>Стандарт 1: Разбира основната етическа опозиция добро – зло и я обяснява в конкретни сюжетни ситуации.</p> <p>Стандарт 2: Обяснява етически отношения в семейството и малката общност според сюжетните ситуации на изучени литературни</p>	<p>Ученикът:</p> <ul style="list-style-type: none"> - свързва възприетия художествен текст (случки, герои, поуки) с основни нравствени представи: мъдрост – глупост, справедливост – несправедливост, трудолюбие – мързел, весело – тъжно, смелост – страх, уважение – неуважение, смешно, красиво – грозно, нежност – грубост, обич – омраза, преданост – предателство, истина – лъжа, честност- 		<p>На учениците се дава възможност да:</p> <ul style="list-style-type: none"> -четат тихо цялостно или по откъси художествен и фолклорен текст за първично общуване или изпълнение на учебна задача; - свързват представи, получени от текста с илюстрация; - създават по текста своя илюстрация за представяне на образ , 	

	<p>творби.</p> <p>Стандарт 3: Открива основни белези на своята национална идентичност в изучавани литературни произведения.</p> <p>Стандарт 4: Изказва благопожелания по случай традиционни празници и във връзка с български народни обичаи.</p> <p>Стандарт 5: Участва в групова дейност за създаване на игрови и сценични форми по литературни творби.</p>	<p>нечестност, щастие – нещастие; - разпознава в изучавани литературни и фолклорни творби елементи, характерни за българската идентичност (бит, традиции, обичаи, обреди, празници); - проучва и открива в научнопопулярни текстове допълнителна информация за автори, нравствени проблеми, празници, традиции, обичаи; - свързва литературни и фолклорни творби с характерни за календара на българина празници и обичаи; - познава и употребява в подходяща ситуация благопожелания по случай традиционни и лични празници; - изпълнява конкретни дейности в група при решаване на творчески задачи с интерактивен характер: подбиране и подреждане на стихотворения за детско утро по определена тема; изработване на проекти за декори, костюми, предназначени за сценично изпълнение на драматизиран художествен или</p>		<p>епизод, детайл от описание; - споделят свободно свое първо впечатление от художествения текст; - четат подборно епизоди от текста и правят план на съдържанието; - откриват и четат подборно откъси от повествователен текст, които представят характера на героя и могат да си коментират; - откриват и четат подборно думи на героя и ги коментират; - рисуват с думи своя представа за героя, за мястото и времето на случката, за детайли от портрета на героя, от описанието на пейзаж; - слушат в изразително преразказване и изпълнение приказки, митове, легенди, басни, стихотворения и изразяват емоционално-оценъчно отношение; - споделят свое мнение за</p>	
--	--	---	--	---	--

		<p>фолклорен текст; подбиране на музика за озвучаване на драматизиран или недраматизиран текст; разработване на проект за корица на сборник с изучени стихотворения, приказки, разкази: илюстриране, подбор, подреждане; организиране и провеждане на конкурс за изразително изпълнение или преразказване на стихотворение, приказка; изпълнение на роля по избор в драматизиран художествен или фолклорен текст;</p>		<p>героите, случките, посланията на текста, като го свързват с представата за грозно, красиво, весело, тъжно; - отговарят на репродуктивни и продуктивни въпроси по текста;</p>	
<p>Ядро 4: Социокултурна и езикова компетентност: писмено общуване</p>	<p>Четене Стандарт 2: Чете наум и доказва, че е разбрал основния смисъл на прочетеното.</p>	<p>-разбира при четене конкретното съдържание на художествени и фолклорни произведения, открива непознати думи и определя значението им според контекста и извън него;</p>			
<p>Ядро 2: Литературни компетентности</p>	<p>Стандарт 1: Разпознава художествен и нехудожествен текст; проза и стихове; повествование, описание и разсъждение; диалог и монолог.</p> <p>Стандарт 2: Различава литературни жанрове, представени по-широко в</p>	<p>-различава художествен и нехудожествен текст (научнопопулярен), фолклорен и литературен текст, като възприема и разбира образността в единия и точността на информацията в другия; - свързва понятията приказка, разказ, стихотворение, басня, народна</p>	<p>фолклорна песен и стихотворение</p> <p>фолклорна и авторова приказка</p> <p>мит (легенда)</p>	<p>-преразказват устно епизоди или други откъси от художествената творба, като ги подбират според свои предпочитания; - избират роля в драматизират текст, четат по роли драматизиран и недраматизира</p>	

	<p>учебното съдържание.</p> <p>Стандарт 3: Разграничава основните моменти в развитието на действието.</p> <p>Стандарт 4: Обяснява връзката между характера на героите и основния смисъл на творбата.</p> <p>Стандарт 5: Открива в изучавани художествени творби достъпни тропи и фигури на речта.</p>	<p>песен, роман за деца, мит и легенда с конкретен текст и отличава някои техни особености;</p> <p>- познава пословици и поговорки, разбира смисъла им и може да ги съотнесе към текст или житейска ситуация;</p> <p>- различава комикс от серия от картини, може да чете комикс и да прави коментар на текста и картините;</p> <p>- разпознава повествование, описание и диалог в текст и може подборно да ги прочете;</p> <p>- разграничава епизодите в повествователен текст (приказка, разказ, басня, мит, легенда), може да ги свърже с план от заглавни изречения;</p> <p>- разграничава героите в повествователен текст, определя техни основни качества, като ги доказва чрез разсъждения за действията и речта им, за техните мотиви;</p> <p>- открива и подборно чете изречения от текста, чрез които се представят портрет и външен вид на героя и може да ги свърже с негови качества;</p> <p>- открива и подборно чете изречения, чрез които се представя</p>	<p>комикс</p> <p>литературен герой – мотиви и портрет</p> <p>реално фантастично</p> <p>ритъм и рима</p> <p>олицетворение</p>	<p>н</p> <p>текст, „изиграват” ролята;</p> <p>- подбират и свързват музикален откъс с прочетено литературно и фолклорно произведение за осмисляне на динамика и настроение;</p> <p>-избират цвят за обозначаване на свое възприемане на весело, тъжно, добро, зло, щастливо, нещастно, красиво, грозно, смешно;</p> <p>- рисуват своя илюстрация по литературен и фолклорен текст;</p> <p>- подготвят албум от свои или авторови илюстрации на художествени творби;</p> <p>- съотнасят пословици и поговорки към художествен текст или герой, по подобие изказват свое мнение за героя или случката;</p>	
--	--	---	--	--	--

		<p>описание на място и време на случката;</p> <ul style="list-style-type: none"> - различава реално и фантастично, открива фантастични елементи в приказки, басни, митове, легенди и ги свързва с представи за герои и поуки; - открива и подборно чете строфи, стихове и римувани думи в стихотворение; - открива епитети, сравнения, повторения и олицетворения, възклицателни, въпросителни и подбудителни изречения в литературен и фолклорен текст и ги свързва с конкретна образно-емоционална представа; 		<ul style="list-style-type: none"> - четат, отгатват и съчиняват гатанки; - задават въпроси, породени от прочетен художествен текст; 	
<p>Ядро 3: Социокултурна и литературна компетентност: Общуване с художествената творба</p>	<p>Стандарт 3: Изразява емоционално-оценъчно отношение към герои и ситуации в литературната творба.</p> <p>Стандарт 4: Изявява предпочитания към определени герои, творби, жанрове.</p> <p>Стандарт 5: Сравнява, установява сходство и различия между две художествени творби и</p>	<ul style="list-style-type: none"> -изказва кратко разбирането си за поуката (идеята, посланието) на текста и го доказва чрез разсъждения върху неговото съдържание и елементи; - открива и подборно чете стихове и строфи, чрез които се описва картина или се изразява настроение; - назовава настроението на лирическия герой, като отчита неговите промени; - свързва представата за настроението на лирическия героя с ритмична 	<p>настроение (чувство) и промяна в стихотворението</p>	<ul style="list-style-type: none"> - участват в изпълнението на конкретна задача в групов дейност с интерактивен характер: подбират, формулират и подреждат въпроси по художествен текст за създаване на анкета за други читатели; разработват и реализират проект за рецитал с конкурс по конкретна тема; разработват 	

	техните елементи.	<p>организация на творбата;</p> <ul style="list-style-type: none"> - чете стихотворение, като променя интонация, темп, паузи, логически ударения в съответствие с пресъздаденото настроение; - сравнява литературни герои, като обосновава прилика и разлика в характера им, по отношение на техните постъпки, начин на говорене и мислене; - обсъжда конкретни ситуации и конкретни герои по отношение културни различия и традиции, съпоставя и обсъжда общото и различното в нравствени ценности, теми, мотиви; 		<p>проект за книжка с гатанки;</p> <p>разработват и реализират проект за албум с илюстрации и подбрани художествени текстове за представяне на цветята в родния край, пролетта в родния край и др.</p>	
<p>Ядро 4: Социокултурна и литературна компетентност: Създаване на изказвания и писмени текстове</p>	<p>Стандарт 1: Участва в беседа по съдържанието на литературна творба: отговаря на въпроси; изказва мнения, като подбира подходящи елементи от текста, за да ги обоснове, съставя и задава въпроси.</p> <p>Стандарт 2: Съставя устен преразказ на отделен епизод или на кратък</p>	<ul style="list-style-type: none"> - преразказва устно подробно или кратко епизоди от повествователни текстове; - преразказва откъс от повествователен текст от името на героя; - рецитира кратки, вълнуващи детската душевност, стихотворения; - използва интонация, жестове, поза, мимика при изпълнение на роля в драматизиран художествен текст; - разбира 			

	<p>литературен или фолклорен текст.</p> <p>Стандарт 3: Създава устно изказване с помощта на словесна или визуална опора.</p>	<p>съдържанието на фолклорни творби: фолклорни песни, гатанки;</p> <ul style="list-style-type: none"> - обрисова словесно своя представа за герой, природен или портретен детайл, за елемент от обстановката, за картина в стихотворение; - представя чрез илюстрация представата си за герой, място и време на случката, епизод от случката; - отговаря на достъпни репродуктивни и проблеми въпроси по художествен и фолклорен текст; - намира в текст и чете подборно откъси от текст за аргументиране на отговора; - задава въпроси, породени от изучаван или самостоятелно прочетен текст; -изказва свободно свое мнение и споделя предпочитания, като ги обосновава с подходящи разсъждения; - разсъждава във връзка с авторовото отношение към герои, към тяхно поведение и мотиви, които ги ръководят. 			
		3. Формиране на комуникативно-речеви умения			
		А. За ситуативно обусловено речево общуване			
Ядро 1: Социокултур	Стандарт 1: Разказва,	Ученикът може да:		На учениците се дава	

	Чете и разбира материали от детски списания. Стандарт 4: Служи си с учебни речници.	списания, детски вестници,, телевизионни научнопопулярни предавания; - ориентира се в книга по нейното заглавие, име на автор, съдържание, илюстрации и я препоръча на другарите си;			
Ядро 3: Социокултурна и езикова компетентност: Устно общуване	Говорене Стандарт 1: Организира логически своето изказване. Стандарт 2: Разказва свързано, предава чута история и може да я коментира.	- преработва логически съдържанието на текст (художествен, фолклорен, научнопопулярен), като различава информация, свързана с лично мнение, въпрос , съществено и подробности, познато и непознато; - подрежда самостоятелно в логическа последователност изречения от текст; - подрежда в логическа последователност абзаци в текста; - познава основните части на текст (начало, основна част и край) и съотнася към тях части от свой или чужд текст; - свързва правилно въз основа на смисъла съседни изречения в текст; - говори свободно с ясни, свързани и правилно оформени по смисъл и интонационно изречения;			
		В. За преразказване			
Ядро 4:	Създаване и	- прилага готов		- възприемат	

<p>Социокултурна и езикова компетентност: Писмено общуване</p>	<p><i>разбиране на писмени текстове</i> Стандарт 1: Създава текст, в който предава съдържание на чужд повествователен текст.</p> <p>Стандарт 4: Умее да планира свой текст и да прави план на чужд текст.</p>	<p>алгоритъм за колективна или самостоятелна подготовка на устен и писмен преразказ; - преразказва подробно устно и писмено повествователен текст; - преразказва кратко (сбито) устно и писмено повествователен текст; - преразказва подробно или кратко научнопопулярен текст; - прави план на съдържанието на повествователен текст и го свързва с ключови думи от текста; - преразказва чужда история; - употребява в преразказа глаголи на – л, - ла, - ло, - ли; - преобразува формите на глаголите в преразказа в сегашно време; - преобразува пряката реч в непряка при преразказване на повествователен текст; - разбира прилики и разлики между подробен и кратък (сбит) преразказ;</p>		<p>цялостно текста за преразказ; - „изследват“ текста за преразказ: подборно четене, свързване със сетивни опори, определяне на ключови думи; - правят план на съдържанието на текста за преразказ; - групират изречения, които съобщават същественото или подробности при подготовка за кратко преразказване; - преразказват устно образци от текстовете за преразказване; - редактират изречения от текста за преразказ за създаване на смислови и синтактични варианти; - преразказват подробно и кратко различни по жанр повествователни текстове: приказки, разкази, митове, легенди, басни, научнопопулярни текстове;</p>	
---	--	---	--	---	--

		Г. За съчиняване			
Ядро 4: Социокултур на и езикова компетентно ст: Писмено общуване	<p><i>Създаване и разбиране на писмени текстове:</i> Стандарт 1: Създава съчинение по преживяване и въображение; - може да напише и адресира лично писмо.</p> <p>Стандарт 2: Създава съчинение описание на различни обекти.</p> <p>Стандарт 3: - създава съчинение отговор на въпрос по подходяща за възрастта тема.</p> <p><i>Писане</i> Стандарт Владее основни норми на графичната и писмената система на българското писмо: пише четливо; пише правилно думи с правописни особености; владее основната употреба на пунктуационните знаци; отделя изреченията в текста, като означава началото и края им; пише</p>	<p>- разбира разликата между съчинение повествование, описание и отговор на въпрос (разсъждение); - събира материал по тема за съчиняване на повествование, описание и разсъждение; - прогнозира съдържанието на свой текст, като подбира ключови думи и умее да ги включи в план; - съобразява подредбата на съдържанието на текста с основни изисквания за повествователен, описателен текст и отговор на въпрос (разсъждение); - различава в отговор на въпрос отговора и доказателствата; -формулира отговори на въпроси и във връзка с тема; -подбира и подрежда доказателства за аргументиране на отговор на въпрос; - съчинява устно и писмено приказка, разказ по различни източници за събиране на материал, в т.ч. и комикс; - описва устно и писмено пейзаж, портрет, обстановка, като се съобразява с комуникативната цел на описанието; - отговаря устно и писмено на въпроси, свързани</p>	<p>отговор на въпрос</p> <p>описвам, като информирам</p> <p>описвам, като изразявам отношение</p>	<p>-съчиняват приказки, разкази, гатанки, научнопопулярни и информативни описания; - съчиняват отговор на въпрос; - работят с различни източници за събиране на материал за съдържанието на съчинението: лични наблюдения и преживявания, въображаеми ситуации, художествени и научнопопулярни текстове – образци, илюстрации, картини; - рисуват герои на съчинение повествование и записват глаголи за назоваване на негови действия; - описват устно място и време на случката, за която ще разказват; - назовават детайли, качества, форми, цветове, свързани с бъдещето описание; - планират свой повествовател</p>	

	<p>разделно думите без ударение.</p>	<p>с обучението по човек и природа, човек и общество, математика, български език, художествен и фолклорен текст;</p> <ul style="list-style-type: none"> - пише писмо по конкретна речева ситуация и го адресира правилно; - пише страница от личен дневник за споделяне на преживени или наблюдавани случки; - съчинява гатанки по сетивни и словесни опори; - прави опити за съчиняване на стихотворения по сетивни опори, по рими и ключови думи; - съчинява поздравителна картичка по конкретен повод, свързан с личен или официален празник; - записва правилно писмен текст, без груби правописни грешки, свързани с изучени правописни норми, без грешки при записване на изреченията; 		<p>ен текст, определят и подреждат „във времето” действия и състояния на героя;</p> <ul style="list-style-type: none"> - планират описателен текст, като определят ключови думи и ги подреждат според представата за разположение в пространството; - формулират по аналогия и самостоятелно твърдения и подбират доказателства към тях; - правят самопроверка и поправят правописни грешки с опора на правописни норми веднага след написването на текста; - нанасят разбираемо поправки в написания текст (преразказ и съчинение); - откриват в преразказ и съчинение примери в подкрепа на рецензията от учителя; - редактират писмен преразказ и съчинение, като откриват и поправят съдържателни, логически, 	
--	--------------------------------------	--	--	---	--

				стилни, правописни и пунктуационни и грешки;	
Ядро 2: Езикови компетентно сти	<p>Стандарт 1: В речта си използва в определен обем синтактични ресурси на езика: служи си с различни по цел на изказването и по състав изречения; използва различни словоредни варианти.</p> <p>Стандарт 1: Открива синоними и антоними.</p> <p>Стандарт 2: Показва многозначността на дума чрез употреба в различен контекст.</p>	<p>- изказва мислите си точно, ясно и правилно, като създава синтактични смислови и словоредни варианти;</p> <p>- подбира правилно думи според лексикалното им значение и смисъла на изреченията в текста, като постига лексикална съчетаемост;</p> <p>- подбира целесъобразно думи според комуникативната цел на съчинявания текст, според речевата ситуация.</p>			

V. Специфични методи и форми на оценяване на постиженията на ученика

При текущото оценяване се наблюдава работата на всяко дете и се проучват в конкретни педагогически ситуации резултатите от изпълнението на различни учебни задачи в устна или писмена форма.

При формиращото оценяване се проследява периодично постигнатото от конкретен ученик през различни етапи от неговото обучение и се отчитат промени или задържане на постигнатото. Целенасочено се събират данни за постигнатото от всяко дете по отношение на конкретни критерии.

В четвърти клас очакваните резултати се свързват със следните знания и умения:

А. Правоговорни знания и умения

- владее предвидените в учебните програми правоговорни изисквания;
- определя мястото на звука и неговата промяна при изговор в думата (звукова промяна)
- правилно изговаря звучни и беззвучни, твърди и меки съгласни според изискванията на книжовната норма;
- правилно изговаря съществителни, прилагателни имена, глаголи, наречия и числителни имена според изискванията на книжовната норма;
- изговаря думите с правилно ударение;
- интонационно правилно и с необходимите паузи изговаря видове изречения по цел на общуване и по състав.

Б. Правописни знания и умения

- владее предвидените в учебните програми правописни изисквания;
- пише правилно неударени гласни в думата;
- пише правилно звучни и беззвучни съгласни в думите;
- пише правилно твърди и меки съгласни (я, ю, ъо);
- пише правилно думи със струпани съгласни;
- пише правилно корен, представки и наставки в думите;
- пише правилно видове изречения по цел на общуване;
- членува правилно съществителни, прилагателни имена във всички родове и числа, както и числителни имена;
- пише правилно частиците НЕ, ЛИ;
- пише според изискванията степенувани прилагателни имена и наречия;
- пише правилно числителни имена;
- пише слято сложни думи и сложни наречия;
- пише правилно видове изречения по цел на общуване;
- поставя запетаи в сложно изречение пред съюзни връзки : че, макар че, за да, но, а, ала, който, която, което, които, чийто, чиято, чието, чиито;
- прилага при писане правилата за писане на запетая пред И , ИЛИ;
- пише правилно В или ВЪВ, С или СЪС;
- пише правилно свой текст.

В. Фонетични знания и умения

- разпознава разлики в изговора и писането на гласни звукове;
- определя звукови промени в изговора и писането на съгласни звукове;
- определя звукови промени в изговора и писането на съществителни, прилагателни, числителни имена, глаголи и наречия;
- разбира връзката между звук и буква, характерна за българския език.

Г. Морфологични знания и умения

- образува правилно граматични форми на съществителни, прилагателни имена и глаголи;
- разпознава наречия;
- променя прилагателните имена по род и число;
- владее граматични форми на числителни бройни и числителни редни имена;
- степенува правилно прилагателни имена и наречия;
- членува правилно съществителни, прилагателни имена и числителни имена;
- образува правилно граматични форми за род на прилагателни имена и числителни имена;
- конструира правилно граматични форми за число на съществителни, прилагателни, числителни имена и глаголи;
- променя глаголите по лице, число и време;
- образува правилно граматични форми на глаголите за сегашно, минало свършено, минало несвършено време и бъдеще време;
- различава прилагателни имена и наречия;
- съгласува правилно съществителни и прилагателни имена, глаголи и лични местоимения.

Д. Лексикално-стилистични знания и умения

- съчетава правилно по смисъл думите в изречения;
- може да замества в изречение близки по значение думи;
- съотнася думите по лексикално значение: близки по значение, противоположни по значение, производни и непроизводни, еднозначни и многозначни, думи с пряко и с преносно значение;
- употребява ясно думите според лексикалното им значение в изречение и текст;
- употребява целесъобразно думи с пряко и преносно значение според комуникативната цел в изречения и текст;
- употребява ясни по смисъл прости и сложни изречения, видове изречения по цел на общуване.

Е. Синтактични знания и умения

- конструира правилно съобщителни, въпросителни, възклицателни и подбудителни изречения в различни словоредни варианти;
- конструира ясни и завършени по смисъл сложни изречения.

Ж. Литературни знания и умения

- чете и разбира конкретното значение на стихотворения, разкази, фолклорни и авторски приказки, басни, митове, легенди;
- ползва информация от научно популярен текст;
- определя качества и мотиви на героите във връзка с техните постъпки и тяхната реч;
- представя портрет на героя;
- разграничава диалог в художествен текст;
- разграничава описания в художествен текст;
- определя случки (епизоди) в развитието на действието;

- прави план на съдържанието на повествователен текст;
- разпознава фолклорна и авторова приказка;
- свързва представата за мит и легенда с конкретни произведения;
- свързва пословици и поговорки с идеята, поуката, посланието на художествения текст;
- разпознава фолклорна песен и стихотворение;
- определя рима в стихотворение;
- свързва ритъма на стихотворение с пресъздаденото настроение (чувство);
- представя свое индивидуално възприемане на описан в стихотворение пейзаж;
- обяснява образно - емоционалните представи, породени от епитети, сравнения, повторения, възклицателни, въпросителни и подбудителни изречения;
- представя своето индивидуално възприемане на олицетворението.

3. Комуникативни знания и умения

- разказва подробно устно и писмено приказки и разкази;
- разказва кратко (сбито) устно и писмено приказки и разкази;
- съчинява устно и писмено разкази и приказки по комикс, по лично преживяна случка, по въображение;
- съчинява устно и писмено описание на картина, портрет, пейзаж;
- съчинява гатанки
- поправя правописни, пунктуационни и смислови грешки в изречения и текст.